

ZDEŇKOVI NEJEDLÉMU

Bratislava 7. júla 1948

Slovutný pán minister!

V júni postúpil som na Ministerstvo školstva a osvety návrhy zákonov na zriadenie Akadémie múzických umení a Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave so žiadosťou, aby ste Vy — pán minister — láskave predložili tieto osnovy na schválenie vláde a na prerokovanie v parlamente. O zriadení oboch škôl rozhodlo sa v Predsedníctve KSS po podrobnom rokovaní o veci ešte na začiatku tohto roka a pôvodne sa zamýšľalo osnovy tieto predložiť Slovenskej národnej rade na prijatie, no politické udalosti, ktoré sa medzitým odohrali a hlavne prijatie ústavy určujú postup taký, aký je v behu teraz, t. j. aby minister školstva predložil tieto osnovy vláde a vláda parlamentu.

Podľa správy z minulého týždňa nedostali sa obe osnovy do vlády súčasne s návrhom zákona na zriadenie pobočky Lekárskej fakulty SU v Košiciach preto, lebo Vy — pán minister — neráčite byť uzro-zumený so zriadením týchto škôl, nakoľko máte na mysli tiež situáciu tých istých vysokých učení v Prahe, resp. v Brne.

Pokúšal som sa v nedeľu na zlete osobne prerokovať s Vami túto vec, nakoľko však to nebolo možné, dovoľte mi takto, listovne, vysvetliť niektoré okolnosti týkajúce sa týchto škôl.

Ani jedno z týchto dvoch vysokých učení nezamýšľame zriadiť z dôvodov prestížnych. Nútia nás k tomu okolnosti a veľmi dobré možnosti. Za zriadenie Akadémie múzických umení prihovára sa veľmi intenzívne viditeľný rozvoj dramatického umenia u nás a veľké nedostatky kvalitných ľudí v slovenskom divadelníctve. I obecnosť začína byť nevidaným doteraz spôsobom prítulné k našim divadlám a hoci som až doteraz bol veľmi rozhodne proti akémukoľvek luxusnému školstvu len preto, že „in-

de je“, nemyslím, že by bolo správne neumožniť budovanie najvyšších stupňov odborného školenia v odbore dramatickom, keďže je zrejmé, že vývoj čím ďalej tým väčší bude priaznivý pre rozvoj dramatického umenia u nás.

Taká istá je situácia aj vo výtvarníctve. Doteraz mali sme pri Slovenskej vysokej škole technickej odbor pre výtvarníctvo, ktoré tam nepatriło a živilo; po zriadení Pedagogickej fakulty v Bratislave preniesli sme k nej tento odbor, cítime však, že ani tu nemá nijakú budúcnosť. Fakulta vychováva učiteľov kreslenia a už jej povaha znemožňuje venovať náležitú pozornosť výchove umelcov. Pritom na výtvarnom odbore techniky, resp. Pedagogickej fakulty medzi 60 poslucháčmi študovalo rozličné výtvarné disciplíny mnoho žiakov takých, ktorých práce oprávňujú k pekným očakávaniam naše sľubne sa rozvíjajúce výtvarníctvo.

Vaša zaneprázdnenosť, pán minister, Vám znemožňuje pozornejšie a podrobnejšie sledovať vývin slovenského umeleckého života. No keby Vám bolo možno venovať mu pozornosť, prekvapilo by Vás, ako v posledných rokoch presunuje sa ťažisko zo slovesných druhov, najmä z poézie, na výtvarníctvo a na dramatické umenie. Tu je ruch v slovenskom umeleckom živote nateraz najväčší. Ponechávať tento zjav na tie skromné, až biedne prostriedky a možnosti, aký mal doteraz, nie je dosť dobre možné. Budúcnosť — a to veľmi blízka — by nám to neodpustila. A práve preto, hoci pred 2—3 rokmi som sa nechcel do týchto vecí púšťať, teraz nie bez značných nádejí odporúčam zriadenie týchto škôl, od ktorých budeme žiadať systematickú výchovu dorastu tak pre naše dramatické ako aj pre výtvarné umenie.

Pre počiatok nemáme na mysli zriadenie rozsiahlych učilíšť. Na Akadémii múzických umení by sa obsadilo 7 až 9 miest, na Vysokej škole výtvarnej 5 až 8. Počítame tak s ľuďmi, ktorých máme pre výchovu, ako aj s poslucháčmi, z ktorých naše umenie v budúcnosti niečo môže mať. Veľmi Vás prosím, pán minister, aby ste si povšimli tieto údaje i vývody a osvojili si ich.

Ako je zrejmé z osnov zákona o zriadení oboch vysokých učení, resp. z dôvodov správ k nim pripojených, treba by bolo zriadiť tieto školy už v nastávajúcom školskom roku. Pre ich aktivovanie bude treba porobiť mnoho prípravných prác, ktoré možno dobre urobiť v lete. K prípravným prácam zákon ešte potrebný nie je. Stačilo by, keby ste boli uzrozumení s tým, že otvorenie oboch vysokých učení je potrebné, a to už na jeseň t. r., a zariadili veci tak, aby vláda predložila osnovy parlamentu pre najbližšie jesenné zasadnutie, ak by to nebolo možno uzákoniť ešte v letnom období. Na základe Vášho priaznivého postoja k týmto osnovám by sme mohli urobiť všetky potrebné prípravy aj pred uzákonením oboch vysokých učení.

Prosím Vás, slovutný pán minister, aby ste pri vysvetlení a či možno počítať s tým, že ráčite obe osnovy vláde v dohľadnom čase predložiť.

Prosím Vás, slovutný pán minister, aby ste prijali uistenie o mojej úcte a porúčam sa Vám

Váš
L. Novomeský

V archíve sa zachoval iba list zo 14. VI. 1948, v ktorom povereník oznamuje ministrovi, že mu posielala osnovu návrhu zákona o založení odbočky Lekárskej fakulty SU v Košiciach (pozri tam). 22. VI. prosil Novomeský ministrovho zástupcu Pavláška o správu, či Nejedlý prijal vysvetlenie o oboch umeleckých vysokých školách a či „ešte treba čo podniknúť, aby osnovy predložil vláde“. 25. VI. opätovne prosil o oznámenie, či sa minister „uspokojil s vysvetleniami“. 1. VII. žiada V. Húsku, aby vyhľadal Pavláška s požiadavkou ústne odpovedať na otázku z 22. VI. a 25. VI. „Nech bude odpoveď akákoľvek, prosím oznámiť mi ju.“

Odpoveď znela: „P. ministrovi sa riešenie nepozdáva už i z tých dôvodov, že situácia tých istých vysokých učení v Prahe a v Brne nie je utešujúca. Budem ešte o veci rokovať s p. ministrom začiatkom budúceho týždňa pri poradách o iných vysokých školách a budem sa snažiť získať ho pre vhodné riešenie. Potom dám definitívnu odpoveď. Bude iste dobre, keď si p. povereník ešte tiež o veci prehovorí s p. ministrom.“ (Infor-

máciu už nepodal dr. Húska, ktorý prešiel na PI do Bratislavy, ale dr. Masarik.)

Na základe tejto informácie napísal Novomeský Nejedlému 7. VII. a v ten istý deň aj V. Širokému. Poslal mu odpis listu Nejedlému s vysvetlením dr. Masarika a pridal: „Nakoľko osnovy o zriadení oboch škôl predkladám na základe uznesenia Predsedníctva KSS, azda i to by bolo užitočné, keby si aj Ty oslovil ministra Nejedlého a povedal mu, že v záujme konsolidácie a ďalšieho rozvoja umeleckého života u nás sme sa rozhodli tieto dve školy zriadiť.“

Nijakú odpoveď nedostal, preto sa 20. VII. 1948 znovu obrátil na zástupcu ministra Pavláška. Pripomenul mu všetky žiadosti od júna a pokračoval: „Pretože podľa predlohy zákonov otvorenie spomínaných škôl je termínované na začiatok šk. roka 1948—49 a pretože je už naozaj najvyšší čas k týmto prípravným prácam prikrčiť, ak už nie je neskoro, prosím o jasnú odpoveď:

1) či ministra dr. Nejedlého uspokojujú moje vysvetlenia vo veci Akadémie múzických umení a výtvarných umení v Bratislave,

2) či predloží osnovy zákonov o zriadení týchto škôl vláde ešte pred letnými prázdninami tak, aby školy boli uzákonené na počiatku jesenného zasadnutia parlamentu s tým, že budú aktivované už v šk. roku 1948—49.

Upozorňujem, že o veci som povinný podať správu Predsedníctvu KSS, ktoré mi zverilo úlohu tieto školy uzákoniť a ich otvoriť. Ani pre seba ani pre Predsedníctvo KSS — a ani kruhom o tieto školy zainteresovaným neviem stanovisko MŠO vysvetliť. Zreteľnú odpoveď čakám obratom.“

Tentoraz sa povereník dočkal odpovede, hoci nie písomnej. Minister poslal do Bratislavy pracovníka MŠO, aby dohodol, čo treba. Novomeský reagoval 27. VII. 1948 (pozri príslušný list).